

Avdelning 2

Regeringskansliet Justitiedepartementet
Ju2022/00065Med e-post till
ju.remissvar@regeringskansliet.se
med kopia till
ju.L5@regeringskansliet.se

Remissyttrande SOU 2021:100

Stockholms tingsrätt har fått betänkandet Ny förverkandelagstiftning (SOU 2021:100) på remiss. Utifrån de intressen som tingsrätten har att beakta lämnar tingsrätten följande synpunkter.

Inledning

Enligt tingsrättens uppfattning följer förslagen i betänkandet i hög grad de utgångspunkter som angetts i direktiven. De förslag som läggs fram framstår som väl genomtänkta och motiverade. Tingsrätten godtar och ställer sig bakom de förslag som lämnas i utredningen. Tingsrättens synpunkter i det följande rör främst förutsättningarna för en enhetlig rättstillämpning.

Allmänna synpunkter

Tingsrätten delar utredningens uppfattning att strukturen i 36 kap. brottsbalken har blivit otydlig. Tingsrätten ser därför positivt på utredningens förslag om ett reviderat kapitel.

Vidare instämmer tingsrätten i att många processuella frågor som kan uppstå vid förverkande är oreglerade eller spridda i olika regelverk. Tingsrätten välkomnar därför även utredningens förslag om en ny och sammanhållen förfarandelag.

Frågan om vem förverkande ska kunna ske från

Allmänt

Ett exempel på otydligheten i det befintliga 36 kap. brottsbalken är bestämmelserna i 36 kap. 5 och 5 a § om hos vem förverkande får ske. Tingsrätten ställer sig därför bakom förslaget att det för varje förverkandeform för sig regleras från vem förverkande kan ske.

Förslaget om en ny presumtionsregel i 36 kap. 15 § brottsbalken

Utredningen föreslår en presumtionsregel med innebörd att den som har egendom i sin besittning ska anses vara ägare till den.

Av författningskommentaren framgår att förslaget bygger på motsvarande bestämmelser i 4 kap. utsökningsbalken. När det gäller paragrafens första stycke framgår vidare att man vid tillämpning av presumtionsregeln kan söka ledning i hur motsvarande reglering i utsökningsbalken tillämpas.

Den nämnda regleringen, exempelvis 4 kap. 18–19 § utsökningsbalken, tillämpas i första hand inom ramen för den summariska processen hos Kronofogdemyndigheten och i andra hand i domstolsärenden i allmän domstol. Handläggningen i dessa fall är huvudsakligen skriftlig. Den nu föreslagna bestämmelsen skulle dock tillämpas i brottmål i allmän domstol, vilket medför att muntlig bevisning kan aktualiseras i större utsträckning. Mot denna bakgrund saknar tingsrätten närmare överväganden och belysande exempel kring hur bestämmelsen är tänkt att tillämpas och vad som bör krävas för att bryta presumptionen. Detta bör utvecklas vid den fortsatta beredningen.

Självständigt förverkande av brottsvinster

Utredningen föreslår att det införs en ny bestämmelse i 36 kap. 5 § brottsbalken som gör det möjligt att förverka viss egendom om det visas att den härrör från brottslig verksamhet. Beviskravet motsvarar det som vanligen gäller i tvistemål.

När det gäller tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen anser tingsrätten – i linje med vad utredningen föreslår – att man kan hävda att viss egendom härrör från brottslig verksamhet även om man inte kan svara på frågan exakt vilken brottslig verksamhet det rör sig om.

Enligt tingsrättens mening ger den relativt korta författningskommentaren eller allmänmotiveringen dock inte tillräcklig ledning kring den praktiska tillämpningen av bestämmelsen och det uppställda beviskravet. Exempelvis saknas resonemang om i vilka typsituationer man kan tänka sig att beviskravet är uppfyllt och vilka situationer som är tänkta att falla utanför tillämpningsområdet. Detta bör utvecklas vid den fortsatta beredningen.

Målsägandens rätt till förverkad egendom

Utredningen föreslår ökade möjligheter för en målsägande att göra sin rätt gällande. Bland annat föreslås att en målsägande redan i den rättegång där ett förverkandeyrkande prövas, ska kunna få sitt anspråk på egendomen i fråga prövat.

Tingsrätten välkomnar förslaget, vilket torde underlätta för målsäganden att få ersättning för sin skada utan att behöva inleda ytterligare en rättsprocess.

Straffprocessuella tvångsmedel

Utredningen föreslår att det görs vissa ändringar av och tillägg till bestämmelserna om straffprocessuella tvångsmedel i 27–28 kap. rättegångsbalken.

I detta sammanhang noterar tingsrätten att det i prop. 2021/22:119 (Modernare regler för användningen av tvångsmedel) föreslås ett antal lagändringar på samma område. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2022.

Såvitt tingsrätten kan se förhåller sig utredningen inte till de nyssnämnda ändringarna. Det bör under den fortsatta beredningen klargöras hur förslagen förhåller sig till varandra.

Konsekvenser av förslagen för de allmänna domstolarna

I avsnitt 12.4.8 redogör utredningen bl.a. för att införandet av en ny förverkandeform innebär att en ny måltyp kommer att tillföras de allmänna domstolarna, vilket kommer medföra en kostnadsökning. Vidare anförts att reformen kan medföra att den som t.ex. drabbats av penningbeslag begär förhandling i större utsträckning än tidigare, vilket dock bedöms kunna hanteras inom befintliga anslagsramar.

Enligt tingsrättens uppfattning är reformen så pass omfattande att det kan antas att måltillströmningen, och komplexiteten hos inkomna mål, kommer öka i högre grad än vad utredningen utgått från. Exempelvis kan den föreslagna presumtionsregeln i 36 kap. 15 § brottbalken tänkas leda till att förverkande sker i större utsträckning än idag, vilket skulle leda till ett ökat antal processer. Vidare kan den föreslagna bestämmelsen om målsägandens möjlighet att i ett brottmål yrka rätt till förverkade medel leda till att parterna åberopar bevisning med avseende på om medlen kan härledas till den skada som återspeglar brottsvinsten. Detta skulle naturligtvis tynga brottmålsprocessen.

Övriga förslag

Tingsrätten har inte några synpunkter på de övriga förslag som lämnats i betänkandet.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Niklas Wågnert, rådmannen Klas Lohmander samt tingsfiskalen Johan Lindgren (föredragande).

Niklas Wågnert

Johan Lindgren